

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗВО: СКЛАДОВІ КОМПОНЕНТИ

Пустовий І. А.

Студент 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки» ФПСР

Керівник: Павлова В. В.

канд. пед. н., доцент кафедри соціальної роботи ФПСР

Актуальність дослідження визначається проблемою створення освітнього середовища вищого навчального закладу, котре постає як певна система умов–ресурсів, які забезпечують якісну фахову освіту особистості. Дослідники зосереджують значні зусилля на вивченні такого феномену як освітнє середовище ЗВО.

Сутність освітнього середовища та його функції розглядали багато вчених: Л. Андрєєва, А. Артюхіна, Г. Балл, І. Бех, Є. Бондаревська, Т. Браун, Дж. Гібсон, О. Гора, Г. Горська, Н. Зибіна, С. Максимова, В. Мастерова, У. Мейс, Т. Менг, О. Мондонен, С. Мякішев, Л. Ориніна, О. Пехота, С. Пімонова, І. Подольська, В. Рибалка, В. Семиченко, Н. Сенченко, В. Серіков, С. Сисоєва, М. Турвей, В. Ясвін та інші.

Зміст поняття «освітнє середовище» науковці трактують по–різному, зважаючи на різний підхід до вивчення, а також різницю у поглядах на його складові компоненти та функції.

Професійне освітнє середовище, на думку М. Гусаковського, є «система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для розвитку, які вміщуються в соціальному та просторово–предметному оточенні» [1].

У найширшому розумінні під середовищем розуміють оточення, яке складається із сукупності природних, матеріальних, соціальних чинників, які прямо чи

опосередковано впливають на людину. Середовище – це те, що знаходиться між об'єктами, є «посередником» між ними. Узагальнюючи представлені у проаналізованих наукових публікаціях підходи до тлумачення складного, багатомірного і суб'єктивного поняття «освітнє середовище», можемо констатувати, що більшість науковців під освітнім середовищем розуміють багаторівневу систему умов/обставин/ чинників/ можливостей, яка забезпечує оптимальні параметри освітньої діяльності певного освітнього суб'єкту в усіх аспектах – цільовому, змістовому, процесуальному, результативному, ресурсному. Освітнє середовище ЗВО представляє собою комплекс ресурсів, що склались цілеспрямовано в установі для освіти особистості, та забезпечення розвитку суб'єктів освітнього процесу.

Структура освітнього середовища вищого навчального закладу покликана забезпечувати професійну підготовку майбутнього фахівця у поєднанні з особистісним розвитком, сприяти задоволенню потреб особистості у саморозвитку, самовдосконаленні, самореалізації, створювати підґрунтя для формування ціннісних орієнтирів та мотивів діяльності. Особлива увага має приділятися створенню можливостей для формування і розвитку якостей особистості, які необхідні для побудови та реалізації успішної життєвої траєкторії: мотивація досягнення успіху, подолання труднощів, активної життєвої позиції.

На думку Братко М. В. у структурі освітнього середовища вищого навчального закладу можна відокремити такі структурні компоненти: особистісний, аксіологічно–смысловий, інформаційно–змістовий, організаційно–діяльнісний, просторово–предметний [2].

Особистісний компонент – включає усіх суб'єктів освітнього процесу у вищому навчальному закладі (викладачів і студентів) у кількісному та якісному вимірі. Це різні групи – статево–вікові, субкультурні, різних рівнів професійної компетентності, майстерності, професіоналізму, різних років навчання, професійної приналежності. Саме

особистісному компоненту належить провідна системоутворююча роль у формуванні неповторного освітнього середовища вищого навчального закладу. Взаємодія, взаємовплив, взаємостосунки викладачів і студентів, міжособистісні стосунки викладачів, міжособистісні стосунки закладають підґрунтя цього феномену [2].

Аксіологічно–смысловий компонент – це місія, візія, стратегія, цінності, традиції, церемонії, ритуали, символи, корпоративна культура вищого навчального закладу.

Інформаційно–змістовий компонент – включає основні та допоміжні освітні програми, які реалізуються у виші, поза аудиторні проекти, соціальні проекти, нормативні документи, які регламентують освітню діяльність та взаємодію суб'єктів освітнього процесу[2].

Організаційно–діяльнісний компонент – форми, методи, способи, технології, стилі взаємодії суб'єктів освітнього процесу на всіх рівнях, стилі поведінки, способи комунікації, управлінські структури – формальні та неформальні. Просторово–предметний компонент – матеріально–технічна інфраструктура, аудиторний фонд, комп'ютерний парк, бібліотечні ресурси, побутові умови, дизайн та обладнання приміщень. Отже, дослідження освітнього середовища на різних рівнях дозволяє глибше зрозуміти проблеми взаємодії особистості з суспільством, розкрити механізми взаємовпливів між ними. Системне вивчення освітнього середовища вищого навчального закладу сприяє створенню умов–можливостей для становлення і розвитку особистості у процесі здобуття вищої освіти за допомогою раціонального управління відповідно спроектованим освітнім середовищем [2].

Таким чином, можемо стверджувати, що існує вплив усіх складових освітнього середовища ЗВО на розвиток та формування особистості майбутніх фахівців у процесі здобуття вищої освіти, завдяки організації та підготовки якісного освітнього середовища.

Література

1. Ігнатюк О. А. Освітнє середовище у формуванні потреби майбутнього інженера до професійного самовдосконалення. Харків, 2020. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/7100c731-3a8a-406a-86d4-132bd1a0baf6/content>
2. Повідайчик М. М. Освітнє середовище університету як засіб формування конкурентоспроможності майбутнього вчителя. ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/pdf>